

maar ook in dood hout zoodat men hem in houtmaggijnen en huizen aantreft. Een kakkerlak, *Periplaneta orientalis* L., ♀ met eierpakket. Dit taschje wordt gedurende eenige dagen gevormd, zoodat het ♀ drie à vier dagen met het eierpakket rondloopt alvorens het wordt afgelegd. Het bevat 16 eieren in 2 rijen van acht. Eigenaardig is, dat bij onze andere soort, *Phyllodromia germanica* L., het taschje, dat 40 tot 50 eieren bevat, horizontaal uit de genitaal opening komt, met de gekartelde rand naar rechts gekeerd. Een pophuid van *Pieris brassicae* L., waarin twee tonnetjes van vliegen. Eén tonnetje steekt ten deele buiten de pophuid uit. Hoe dat in zijn werk is gegaan is een onopgelost raadsel. Uit het voorste tonnetje is de gevleugelde vlieg, uit het achterste de vleugellose gekomen. Een sluipwesp uit een eigenaardig gekleurd tonnetje zat met de rupschuid op een blad. Verder nog enkele kevers en wespen.

De heer **Mommers** laat een exemplaar zien van de middelste klis, gevonden buiten de Boschpoort. Dr. De Wever heeft in 1914 voor het laatst deze plant daar aangetroffen. In dezelfde buurt vond spreker de kompasplant. Ook vertoonde hij een groot exemplaar van *Polyporus frondosus*, de eikhaas, door den heer R. Regout in het Munnichsbosch te Roermond gevonden. De heer **Grégoire** vond langs den Mergelweg *Galinsoga quadriradiata*; deze plant kwam in 1870 al in Luik voor en is vermoedelijk vanuit België naar Nederland gekomen. De heer **Maessen** ving op 24 Juni *Sesia ichneumiformis*, een zeer zeldzame wespachtige vlinder.

Mej. **van de Geyn** laat eenige fasciaties zien uit de collectie van Dr. De Wever; o.a. van de esch (Merkelbeek); van de hazelaar (Schin op Geul) en van de wilg (Nuth). Bij deze laatste komen aan de bandvorm normale zijtakjes voor.

De heer **Heyen** vermeldt, dat er dit jaar in de omgeving van Urmond negen boomkikkers gevonden zijn.

Vervolgens vertoont Mej. **van de Geyn** eenige zwammetjes, *Peziza exidiiformis* B. en Br. Deze soort is nieuw voor de Nederlandsche flora. In Engeland wordt het zwammetje gevonden op zilverzand. Hier werd het aangetroffen op vochtige klei, die in de fabriek van de N. V. Kristal-Unie te Maastricht aangewend wordt ter vervaardiging van de smeltpotten voor glas. Deze klei is uit Duitschland afkomstig, maar wordt hier verwerkt, waarbij temperaturen van 120 tot 1200° aangewend worden, zoodat eventueel aanwezige sporen wel gedood zullen worden. Ir. **Schweers**, Nijmegen, heeft deze zwammen gedetermineerd en geeft er de volgende beschrijving van:

Kleine vleezige bruine *Peziza's* op witte porcelein-klei. Macroscopische beschrijving: Apothecien: doorsnede 4—5 mm, vuil purperbruin; in doorsicht: roodbruin met purperen tint; rond, gesnield, een ondiepe kelk vormende, met vleezige basis. Hymenium: bovenzijde: bultig, geplooid, glad, bobbelig; buitenzijde: ongeveer glad, iets tomenteus, onbehaard; rand: omgekruld, golvend, uiterste rand scherp.

Microscopische beschrijving: Asci: afm. 250—270 × 15—16 micron. Paraphysen: dun, weinig verdikt, samenklittend. Sporen: breed elliptisch, glad, met 2 oliedrupels; afm.: 15—17 × 9—10 micron; ligging in de asci: onregelmatig, soms dwars.

In het praeparaat geen haren gezien. Met jodium geen blauwkleuring waargenomen.

HEERLEN, ZATERDAG 5 OCTOBER.

Aanwezig de dames: Janssen en Bour en de heeren: Willemse, Coonen, Mienties en Huybregts.

De heer **Willemse** vertoont een deel van een wespennest van *Vespa crabro* L., dat gevonden werd in een holle appelboom te Vaesrade. Zoowel mannelijke als vrouwelijke cocons waren aanwezig en gemakkelijk te herkennen aan de grootte. De vrouwelijke cellen waren in het algemeen duidelijk grooter dan die der mannelijke dieren. Tevens vertoont hij een coloradokever, die nog begin October in Eygelshoven werd gevangen.

Vervolgens brengt dokter **Willemse** een aantal entomologische werken ter tafel, waarin platen en gekleurde afbeeldingen voorkomen vanaf de tijd van Sepp tot op den dag van heden. Aan de hand hiervan wordt een en ander gedemonstreerd in verband met de techniek van vroeger en nu.

WANTSENNIEUWS UIT MIDDEN LIMBURG

door

RENÉ COBBEN
(Wageningen)

Vorig jaar bracht dr. Reclaire mij op het idee om bij Roermond eens uit te zien naar buntgras (*Weingaertneria* Bernh.) waarop de twee Miriden: *Trigonotylus pulchellus* Hhn. en *Amblytulus albidus* Hhn. kunnen gevonden worden. Van *Trigonotylus pulchellus* (fig. 2) zijn in Nederland 7 en van *Amblytulus albidus* 5 vindplaatsen bekend. Inderdaad kwamen beide soorten overal in de omgeving van Roermond op *Weingaertneria* voor!

Trigonotylus pulchellus vond ik te: Helden, 29-VII-'44, met larven, 2½ × zooveel wijfjes als mannetjes; Boekoel, 1-VIII-'44, ook op andere grassen; Herkenbosch, 2-VIII-'44; Melick, 4-VIII-'44, tweemaal zooveel wijfjes als mannetjes; Roermond, 6-VIII-'44; Vloderp, 12-VIII-'44. Steeds werd een groot aantal exemplaren gesignaleerd. Op 11-IX-'44 vond ik te Melick 2 wijfjes op een andere grassoort, terwijl zich op een aangrenzend groot veld buntgras geen enkel exemplaar bevond. Te Horn vond ik op 5-VI-'45 vele exemplaren, ook op andere hoogopgroeiende grassen, tesamen met *Trigonotylus ruficornis* Fall.

Trigonotylus pulchellus Hhn. (4—5½ mm) is een smal wantsje, dat zoo op het oog een zilverglanzende indruk maakt en juist gelijk op de kleur van buntgras. De dekvleugels zijn zacht rosewit gekleurd. Het achterlijf is evenals de teekening op het pronotum en scutellum rood. De zilvergrijze pluim van het buntgras

is dikwijls rood aangelopen. Zelfs op droge zandgronden, waar slechts enkele plukjes *Weingartneria* boven den grond uitkwamen, vond ik *Trigonotylus pulchellus* in flink aantal. *Trigonotylus pulchellus* vliegt geweldig snel uit het sleepnet op en is gemakkelijk te verwisselen met *Trigonotylus ruficornis*. Laatstgenoemde soort is echter een weinig groter, lichtgroen gekleurd en komt algemeen voor op andere grassen. *Trigonotylus pulchellus* trof ik enkele malen op groene grassen aan in gezelschap van *Trigonotylus ruficornis*. Volgens Gulde komt *Trigonotylus pulchellus* vooral op *Bromus sterilis* L. voor.

Tevens sleepte ik steeds in gezelschap van *Trigonotylus pulchellus* de Miride: *Amblytulus albidus* Hhn. (fig. 1); echter nooit in zoo'n groot aantal. Ik vond haar te: Helden, 29-VII-'44, 2 ♀♀ en 2 ♂♂; Heythuizen, 14-VII-'44, 2 ♂♂ en 1 ♀; Heel, 20-VII-'44, 1 ♂; Montfort, 25-VII-'44, 1 ♀; Boekoel, 1-VIII-'44, 12 ♀♀ en 3 ♂♂; Herkenbosch, 2-VIII-'44, 23 ♀♀ en 3 ♂♂; Roermond, 6-VIII-'44, 1 ♀; Vlodrop, 12-VIII-'44, 3 ♀♀; immer veel meer ♀♀ dan ♂♂. In begin September trof ik de soort nergens meer aan. *Amblytulus albidus* (5½—6 mm) is evenals alle Miriden bijzonder teer en daar zij snel opvliegt is het lastig haar in onbeschadigden toestand te vangen. Door de vuilwitte kleur is ook dit wantsje bijzonder aan buntgras aangepast. Ik heb het dan ook nooit op andere grassen aangetroffen. Gulde vermeldt haar vooral van *Bromus*. Op de dekvleugels bevinden zich in de lengte aan beide zijden 2 bruine streepen, die over het pronotum doorloopen. De pooten zijn vuilbruin, de tarsen zwart. Het wijfje is ovaler dan het mannetje.

Op twee plaatsen sleepte ik tevens van buntgras de zeldzame Lygaeide: *Raglius quadatus* F. n.l. te Heel, 20-VII-'44, 3 wijfjes en te Helden, 29-VII-'44. Verder tusschen graszoden en dor blad te Linne, 29-X-'43 en 19-V-'44, een zeer groot aantal; Ospel, 25-VII-'44, 1 ♀ en Horn, 5-VI-'45, 1 ♀, steeds in zeer droog gebied.

De schaatsenrijders (Gerridae) in Midden Limburg.

Voornamelijk in de lente en den herfst treden de schaatsenrijders op. Het zijn smalle donkere wantsen met zeer lange pooten. Met rukken bewegen zij zich over het wateroppervlak met behulp van de vier achterpooten, terwijl ze de

voorpooten als grijporganen gebruiken voor het vangen van andere insecten, die op het water terecht komen. Deze wantsen zijn uiterst moeilijk te vangen daar zij pijlsnel naar alle richtingen wegschieten wanneer men het water nadert. Alle inlandsche soorten trof ik hier in de omgeving aan. *Gerris najas* Deg. (14—16 mm) treft men vooral op stroomend water aan, meestal in groote scharen, is bijna altijd brachiopteer. Eind Januari 1944 trof ik bij zacht weer reeds 2 ♂♂ aan op een klein beekje. Te Vlodrop, 13-IV-'44, ving ik twee macroptere wijfjes op een snelstroomende beek, waarvan de dichtbegroeide oevers sterk tegen het aangrenzende droge heidegebied afstaken. Geen enkel brachiopteer exemplaar werd waargenomen. Op een dergelijk beekje te Herkenbosch, 15-IV-'44, ving ik weer een macroptere ♀, parend met een brachiopteer ♂. In de omgeving bevond zich geen enkel ander exemplaar. Waar het beekje echter uitkwam in een onbegroeid open gebied bevonden zich meerdere brachioptere exemplaren. De macroptere vorm werd nog alleen van Oisterwijk vermeld.

Gerris thoracicus Schumm. (10—11 mm), eveneens algemeen, treft men op stroomend en stilstaand water aan. Deze soort is terstond te herkennen aan de lichtbruine vlek op het pronotum.

Gerris gibbifer Schumm. (10—13 mm) trof ik steeds op stroomend water aan.

Gerris lacustris L. (8—10 mm) brachioptere en macroptere op stroomend en stilstaand water.

Gerris argentatus Schumm. (6½—8 mm) alleen macroptere exemplaren, eveneens op stroomend en stilstaand water.

Deze vijf genoemde soorten zijn algemeen of verbreid.

Gerris rufoscutellatus Latr. (13—17 mm) is tamelijk verbreid. Deze soort vond ik te Vlodrop, 7-IV-'44 op een boschven; Beegden, 20-IV-'44, 1 ♀ op een heideven en te Swalmen, 22-IV-'44, 1 ♀ op een vijver. Zij behoort met *Gerris najas* en de hierna genoemde *Gerris paludum* tot de grootste soorten. Zij verschilt met deze beiden, doordat het eerste sprietlid korter is dan het 2de en 3de tesamen.

De volgende soorten worden in de literatuur als zeldzaam vermeld:

Gerris paludum F. (14—16 mm, fig. 3). Deze soort is te onderscheiden van *Gerris najas* doordat de spitsen van het 6e achterlijfsegment het

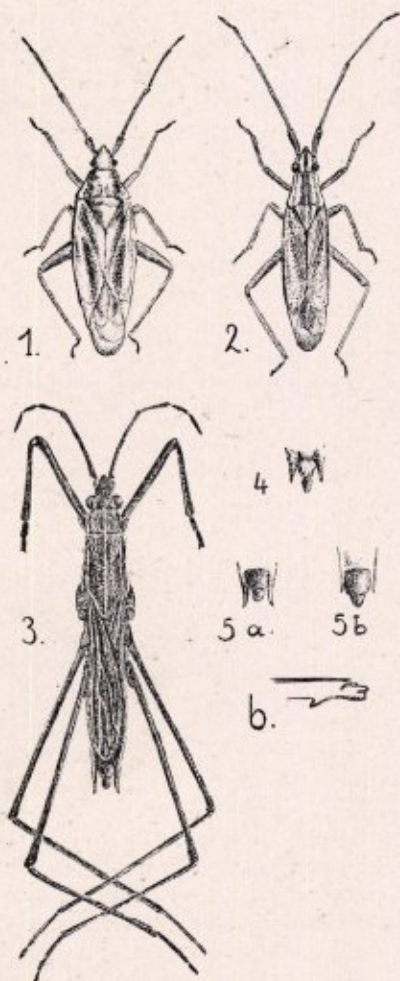

fig. 1 *Amblytulus albidus* Hhn. ♀
 fig. 2 *Trigonotylus pulchellus* Hhn.
 fig. 3 *Gerris paludum* F. ♀
 fig. 4 Genitaalsegment ♀ van *Gerris najas* Deg.
 fig. 5a Genitaalsegment ♂ van *Gerris paludum* F.
 fig. 5b Genitaalsegment ♂ van *Gerris najas* Deg.
 fig. 6 achterlijf van *Gerris odontogaster* Zett. ♂
 (zij-aanzicht)

del. R. H. Cobben.

genitaalsegment bereiken of overtreffen. Bij *Gerris najas* zijn deze spitsen korter (fig. 3, 4, 5a en 5b).

Gerris paludum trof ik pas eind April 1944 voor het eerst aan en wel te: Beegden, Roermond, Swalmen, Herkenbosch, Posterholt en St. Odiliënberg. In al deze gevallen op stilstaand water. Te Sittard 28-VIII-'44 bevond zich zoo'n

geweldig aantal op den parkvijver met larven dat ik 3 ♀♀ en 3 larven met de hand kon vangen. Eén keer bevond zich 1 ♂ op een snelstroomende beek te St. Odiliënberg 15-V-'44 te midden van een groot aantal *Gerris najas*, *Gerris lacustris*, *Gerris gibbifer* en *Gerris thoracicus*.

In de litteratuur worden van deze soort slechts 3 vindplaatsen in Nederland vermeld.

Gerris odontogaster Zett. (7—8½ mm) bevond zich op alle heidevennen in de omgeving van Roermond. Typisch is het dat ik op vennen, die aan de eene zijde door heide omgeven waren, maar aan de andere zijde door ander gebied b.v. bebouwd land of moerassig grasland, nooit een exemplaar heb waargenomen, terwijl er op vennen, die een beetje verder geheel door droog heidegebied waren omgeven, altijd een groot aantal voorkwamen n.l. te Heel, Vlodrop, Horn, Herkenbosch, Beegden. Het ♂ heeft op de buik aan het zesde achterlijfsegment twee naar voren gerichte stompe tanden; vandaar de naam: odontogaster (fig. 6).

Gerris asper Fieb. (9—11 mm). Van deze soort werden slechts twee vangsten in Nederland vermeld n.l. Uden en Weert. Ik ving 1 exemplaar te St. Odiliënberg, 8-IV-'44 op een snelstroomende beek. Op de buik bevindt zich een groeve.

DE MOERASSCHILDPAD, *EMYS ORBICULARIS* (L.), FOSSIEL EN LEVEND IN NEDERLAND

door

Dr. A. SCHREUDER

Zoölogisch Museum, Amsterdam
(with English summary)

In de Julivergadering 1943 van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, te Maastricht, toonde de conservatrice van het Museum, Dr. W. van de Geyn, een versteend rugschild van een schildpad, dat uit de klei van Tegelen door de kleidelvers te voorschijn was gebracht en door den heer G. Goossens, Directeur van Russel Tiglia, aan het Museum was afgestaan. Van dit zeldzame fossiel was nog nooit zoo'n groot stuk geborgen, en dit is geen wonder, want de stolpvorm leidt licht tot deformatie, gepaard gaand aan verbrekkeling der samenstellende beenplaatjes. Het fossiel toont duidelijk aan zijdelingschen druk te hebben